

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIJ VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI**

**ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI
UNIVERSITETI**

GLOBAL TA‘LIM VA MILLIJ METODIKA TARAQQIYOTI

**mavzusidagi IV an‘anaviy respublika ilmiy-amaliy anjumani
materiallari**

Toshkent – 2020

Mazkur to‘plamdan tilshunos va adabiyotshunos olimlar, metodistlar, akademik litsey hamda umumta‘lim maktabi o‘qituvchilari, tadqiqotchilar, magistrant, talabalarning maqola va tezislari o‘rin olgan. To‘plamda global ta‘lim va milliy metodika, ona tili va o‘zbek (davlat tili) tilini o‘qitish, adabiyot fanini o‘qitishda zamonaviy yondashuvlar hamda til va adabiyot ta‘limida innovatsion g‘oyalar kabi mavzular o‘z aksini topgan.

To‘plam ona tili, o‘zbek (davlat) tili va adabiyoti ta‘limi, uni o‘qitish metodikasi sohasidagi mutaxassislar, tadqiqotchilar, magistrant hamda talabalar uchun mo‘ljallangan.

Taqrizchilar:

Pedagogika fanlari doktori, professor R.Niyozmetova
Filologiya fanlari doktori, dotsent M.Xakimova

Mas‘ul muharrir

Filologiya fanlari nomzodi, dotsent M.Abdullayeva

To‘plovchi va nashrga tayyorlovchilar:

K.Mavlonova, S.Kambarova

Ushbu to‘plam Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Kengashining 2020-yil may oyidagi 9-sonli qaroriga asosan nashrga tavsiya etildi.

To‘plamdan o‘rin olgan maqolalarning ilmiy saviyasiga mualliflarning o‘zlari mas‘uldirlar.

Nasriy asarlarni o'rganish jarayonidagi eng muhim jihat – bu asarning sinfda o'qituvchi tomonidan ifodali o'qib berilishi va o'quvchining uni uyda davom ettirishidir. Asar mazmuni bilan tanishgach, ishni “Tushunchalar tahlili” asosida davom ettirish maqsadga muvofiq. Bu jarayonda o'quvchidan asar qahramonlariga, joy nomlariga, sanalarga izoh yozish taklif etiladi. Tushunchalar sonini o'quvchilarning o'ziga aniqlatish ham yaxshi samara beradi. Bu jarayonda o'quvchilarning asar voqealarini qanchalik o'qiganligi va tushunganligi tekshiriladi.

Keyingi bosqichda “YQXO‘M” mashqi asosida o'quvchilardan asarga munosabat bildirish talab etiladi. Bu o'rinda o'quvchining erkin fikrlashiga, o'ziga yoqqan, qiziq tuyulgan, g'ashini keltirgan va katta taassurot qoldirgan o'rinlarni bemalol bayon etishiga imkon beriladi. Sinf o'quvchilarining yosh va psixofiziologik xususiyatlarini hisobga olib, “FSMU” yoki “SWOT tahlil” metodlaridan foydalanish ham mumkin. Shuningdek, o'quvchilarni badiiy asarni o'qishga qiziqtirish uchun videofilmlardan foydalanish ham yaxshi samara beradi. Masalan, G'afur G'ulomning “Shum bola” asarini va shu asar asosida olingan videofilmni namoyish qilish orqali farqli tomonlar tahlil qilinadi, ya'ni o'quvchi videofilmda asardagi qaysi epizodlar qoldirib ketilganligini tahlil qilishi uchun u asarni to'liq o'qib chiqqan bo'lishi kerak. Bu bilan biz o'quvchilarda badiiy asarni tahlil qilish kompetensiyasini shakllantirish bilan birga tayanch kompetensiyalarni ham shakllantirib boramiz.

Asar qanchalik chuqur tahlil qilinsa, o'quvchining badiiy asar o'qishga bo'lgan qiziqishi shunchalik ortadi. Badiiy asarni mutolaa qilgan o'quvchi esa ma'naviyati yuksak inson bo'lib kamolga yetishi, shubhasiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Hojiahmedov A. Maktabda o'rganiladigan mumtoz she'riyatning vazn ko'rsatkichlari. – T.: Sharq, 2001.
2. Hojiahmedov A. She'r san'atlarini bilasizmi? – T.: Sharq, 2001.
3. Hojiahmedov A. O'zbek aruzi lug'ati. – T.: Sharq, 1998.
4. Hojiahmedov A. Mumtoz badiiyat malohati. – T.: Sharq, 1999.

ADABIY TA'LIMDA SHAXS MUAMMOSI TADQIQI

Saodat Kambarova, Alisher Navoiy nomidagi
ToshDO'TAU o'qituvchisi, ped.f.d. (PhD)

Yuksak malakali va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashda fan va ishlab chiqarish integratsiyasiga tayanish, fan bo'yicha egallangan

malakalar darajasini nazorat qilish va baholashda o'quvchilarning mustaqil mutolaa madaniyati shakllantirish texnologiyasini takomillashtirish adabiy ta'lim oldidagi dolzarb vazifalardandir. Zero, Respublikamiz Prezidenti Sh.Mirziyoyev ta'lim-tarbiya sohasidagi yutuq va muammolarni tahlil qilar ekan, yoshlarning kitobxonlik darajasi pasayib, ko'p vaqtlarini ijtimoiy tarmoqlarda o'tkazayotganiga alohida e'tibor qaratgan holda: "...farzandlarimizda yoshlik chog'idan boshlab kitobga mehr qo'yish, mustaqil fikr yuritish, murakkab hayotiy vaziyatlarda to'g'ri javob topish ko'nikmasini shakllantirishimiz, buning uchun tegishli tashkiliy ishlarni amalga oshirishimiz darkor" [1; 469-b.] degan fikrlari masalaning g'oyat dolzarbligini ko'rsatadi.

Ma'lumki, o'quvchi mutolaaga badiiy asarni o'z ehtiyoji va qiziqishi doirasida tanlaydi. Biroq o'qituvchi o'quvchining yosh xususiyatlari, bilish jarayonlari, qiziqishlari va saviyasini nazarda tutib ularga ma'naviy-ma'rifiy, milliy ruhdagi asarlardan bir nechtasini erkin tanlash uchun tavsiya qilishi mumkin. Mazkur talablardan kelib chiqib, umumiy o'rta ta'lim maktablari yuqori sinf o'quvchilariga iste'dodli adib Nazar Eshonqul asarlaridan mustaqil mutolaaga tavsiya qilish maqsadga muvofiq.

Har bir odamning o'ziga xos ma'naviy olami, tafakkur tarzi bo'lganidek, ijodkor ham takrorlanmas individ sifatida o'zligini asarlari orqali namoyon etadi. Nazar Eshonqul ijodida bu jihatlar axloqiy-estetik masalalar ustuvorligi hamda shaxs suvrati va siyratini badiiy-falsafiy talqin etishdagi tamoyillarning yangilanishi misolida namoyon bo'ladi.

Yozuvchi asarlarida, avvalo, xalq og'zaki ijodi namunalaridan ijodiy oziqlanish hodisasi barobarida Sharq va G'arb adabiy jarayoni an'analari sintezi Attor, Herman Hesse, Akutagava, Bekket, Borxes, Folkner, Kortasar, Sartr, Kavabata, Xemenguey kabi XX asr yalovbardorlari ijodi, xususan, Frans Kafka talqinlari ta'siri sezilishi kuzatiladi [5; 231–417-b.]. Bu jihatlar shakl va mazmun jihatidan ifoda xususiyatlarining muayyan darajada yaqinligi, hayotning umumlashma in'ikosini miqlarga murojaat qilish, ramzlar vositasida ifodalashida ko'zga tashlanadi.

Ijodkor insonni anglash va tushuntirishda xalqning zamona zayli, soxta mafkuralarga ishonchsizlik tufayli paydo bo'lgan g'oyaviy bo'shliqlar, erkka intilish kayfiyati hamda ruhiyatidagi evrilishlarni ramzlar, ishoralar orqali gavdalantirishga intiladi. Turfa ramzlarda sayqallangan asarlarining g'oyaviy-mavzuviy va ifoda xususiyatlari ijodkor mahoratining aksi sifatida ko'plab adabiyoshunoslar nigohini o'ziga jalb etib kelayotgani Nazar Eshonqul ijodiy fenomenidagi yuksalishlar in'ikosidir.

Asarni o‘rganish yo‘lini tanlash o‘quvchilarning bilim darajasi, tahlil tajribasi, ko‘zlangan maqsad, o‘rganilayotgan mavzuning adabiyotshunoslik nuqtayi nazaridan dolzarbligi singari masalalarning butun bir majmuasi bilan asoslanadi. Ammo tahlil paytidagi nihoyatda qiziqarli metodik topilmalar shablonga aylanib qolsa, ular yaroqsiz bo‘lib qolishi mumkin.

“O‘qish muammosi, kitobxonlikni, kitobxon ma’naviy olamini shakllantirish muammosi hanuzgacha eng dolzarb ilmiy muammo bo‘lib qolar ekan, – deb yozadi rus olimasi O.Yu.Bogdanova – metodika fanida badiiy matnni yaxlit idrok etishni, uni chuqur sharhlashni, yozuvchi poetikasini anglashni ta’minlaydigan ish usullariga ustunlik berish davom etaveradi. Adabiy ta’limdagi asosiy komponent asarni o‘qish va o‘rganish, uni sharhlashning aytilishi tasodifiy emas” [2; 13-b.].

Tahlil usullarini tanlash oson ish emas. U ko‘proq adabiy turga bog‘liq. Lirik epik asarga, drama eposga qaraganda turlicha tahlil usullarini taqozo etadi. Tahlil “...badiiy matnni o‘qish jarayonida o‘qituvchining izohi shaklida ham, asarni detallashtirib ko‘zdan kechirish shaklida ham, qahramonlarni tavsiflash yoki tasviriy ifoda vositalarini aniqlash shaklida ham bo‘lishi mumkin... Chuqur ma’nodorlik adabiy tahlilning eng birinchi va asosiy shartidir. Tahlilning hamisha ma’lum maqsadga qaratilishi uning shakli va mazmunini belgilaydi” [8; 21-b.]

Tahlilni loyihalashtirishda bir qator ta’lim strategiyalaridan qaysi biri afzalligi haqida savol tug‘iladi. Asar mazmuni, kompozitsiyasi, yozuvchi uslubini aniqlash, o‘quvchini muallif nuqtayi nazariga yaqinlashtirish ta’lim texnologiyalarining asosiy vazifasi bo‘lib qoladi. Masalan, “SWOT – universal tahlil”, “Case-study”, “Muammoli vaziyat” kabi qator innovatsion texnologiyalardan unumli foydalanish qahramonlarning asar syujetida tutgan o‘rni va badiiy funksiyasini baholash, qahramonlar xarakterining umumiy va farqli jihatlarini tavsiflash, hayotiy muammolar yechimi yuzasidan mustaqil qarorlar qabul qilish malakalarini takomillashtirishda kutilgan natijalarni kafolatlashi bilan ahamiyatlidir. Ayniqsa, obrazlarning kuchli jihatlarini (strengths), zaif tomonlari (weaknesses), imkoniyatlari (opportunities) va ularga tahdid soluvchi xavf-xatarlar (threats)ni aniqlash va tahlil kompetensiyasini shakllantirishda “SWOT – universal tahlil” usuli imkoniyatlari katta.

Mazkur strategiya muayyan muammolar yoki loyihalarni tashkillashtirish, vaziyatni tahlil qilish va baholash vositasi bo‘lib, o‘quvchida tizimli fikrlash, solishtirish, qiyoslash va tahlil ko‘nikmalarini shakllantiradi. Masalan, umumiy o‘rta ta’lim maktablari 9-sinfida mustaqil

mutolaaga tavsiya etish mumkin bo'lgan Nazar Eshonqulning "Shamolni tutib bo'lmaydi" hikoyasi obrazlari tahliliga mazkur strategiyaning tatbiqi inson ichki dunyosini chuqurroq taftish qilishga yo'l ochadi.

Asar bilan tanishish jarayonida, tabiiyki, "o'z yolg'izligi va musibatini hayotning badbo'y, zabun, xor etilgan hidlari anqib yotgan yillar dahlizidan yetaklab o'tgan" [6; 255-b.] momoning achchiq qismati o'quvchi ruhiyatidagi adoqsiz iztiroblarga sabab bo'ladi. Kitobxon tug'ilib o'sgan qishlog'i ozodligi, xalq erki uchun qayg'urgan Rayim polvon va yoshgina o'g'lining asossiz o'ldirilishidan qiynalishi, dahshatli xunrezlikni sodir etgan Zamon otboqardan nafratlanishi, shubhasiz. Tahlil jarayonida, albatta, yurt mustaqilligi uchun kurashgan polvon obrazi misolida butun bir jamiyat fojiasi qalamga olingani anglanishi ko'zda tutiladi.

Hikoya boshdan oxirigacha qayg'u va azoblarni yengishga arang kuch topa bilgan ayol taqdiriga achinish hissi, darddoshlik tuyg'ulari bilan mutolaa qilinadi. Unda kitobxonni titratib yuboradigan shunday epizodlar mavjudki, ularni hayajonsiz qabul qilish mumkin emas. Jumladan, "Bayna momo mehmonxona eshigidan chiqaverishda otasini otib tashlanganini ko'rgach, uyga yugurib kirib ketgan, qo'liga otasining miltig'ini tutib turgan o'g'lini ko'rdi – o'g'lining ko'zlarida ham eriniki kabi g'azab, telbalik yonardi. Bayna momo o'g'lini ogohlantirishga ulgurmadi. Birdaniga bir necha o'q ovozi uning qulog'ini bitirib qo'ydi va o'g'li otasining ustiga yuztuban yiqildi – yiqilarkan, endi sabza urgan mo'ylovi titrab ketdi, onasiga bir zum qo'rquv va xijolat aralash tikildi..." [6; 253-b.].

O'smirning jon berishi lavhalari hatto tasavvurda gavdalanganida yuraklarni larzaga keltiradiki, tahlil chog'ida o'quvchi birvarakayiga eng yaqin kishisi va jigarbandining otib tashlanganiga guvoh bo'lgan bir mushtipar ayolning o'sha lahzalardagi qiyofasi gavdalanishi qiyin kechmaydi.

Bayna momo ruhiyatidagi qarama-qarshi hissiyotlar haqida so'z yuritar ekan, tadqiqotchi G.Imomova shunday yozadi: "Hayotning abadiyligi, o'zgaras va bardavomiyligini ta'kidlash maqsadida yozuvchi qahramonning ong oqimiga murojaat qiladi. Bu usul, bir tomondan, obrazning sintezlashgan yaxlit qiyofasini yaratishga, ikkinchi tomondan, hayot qonuniyatlarining boqiyiligini ta'kidlashga xizmat qilgan" [4; 67-b.].

Haqiqatan ham, o'quvchi tahlil davomida yuqorida qayd etilganidek, momoning zohiran sokin, ammo botinida isyon qilayotgan g'alayonlar, yashamoq va o'lim, shodlik va g'am, baxt va baxtsizlik azaldan hamroh

ekanligiga, bir soʻz bilan aytganda, bu obraz kuchli dramatism bilan sugʻorilganiga yana bir karra amin boʻlishi, tabiiy. Ichki dunyosi nafaqat xatti-harakatlari, gap-soʻzlari, balki yuz ifodalarida aks etishi tasvirlariga munosabat bildirish asnosida ayol tiynati chuqurroq taftish qilinishiga erishiladi. Masalan, boʻribosarlarini ergashtirib qishloqni aylanishga chiqqan Zamon otboqar tasodifan qoya ostida yelkasiga oʻtin koʻtarib kelayotgan momoga duch kelib qoladi. “Bayna momo qarib qolgan, ammo hali ham koʻzlari xuddi oʻn besh yil avvalgidek qahrli va nafrat toʻla edi” [6; 254-b.].

Koʻrinadiki, shu birgina parchadan qahramon qalbida kechayotgan evrilishlar yuzaga chiqadi. Otboqarning ayol adovati balqqan sovuq nigohlariga dosh berishi qiyin kechishi va oʻziga bunday qaramaslikni buyurib doʻq urishi sabablari ham anglashiladi.

Momoning umrbod yolgʻizlikka mahkum boʻlishida davr mafkurasiga qul boʻlgan Zamon otboqarning odamiylikdan yiroq xatti-harakatlari, qotillikka jimgina qoʻl qovushtirib, yashirin tomoshabinga aylangan qoʻymijoz kimsalarning maʼlum maʼnodagi aybdorligiga munosabat bildirish tahlil mezonlaridan hisoblanadi. Zero, asarda “hayot, uning mazmuni, yashashdan maqsad nima qabilidagi falsafiy masalalar koʻproq shoʻro davrining poetiklashgan, ramziylashgan suvrati bilan bogʻlangan holda tasvir etilishi” [3; 100-b.] diqqat markazida boʻlmogʻi muhim.

Dahshatli fojia sodir etilayotgan lahzalarda Bayna momo oʻzi mehr qoʻygan tersotaliklardan najot kutadi, ammo baxtga qarshi borliqni goʻyoki yer yutib yuborgandek, mubham osoyishtalik hukm surardi. Qishloq ahlining oqibatsizligi undagi cheksiz mehrning kuchli nafratga aylanishiga sabab boʻladi. Shu kabi epizodlarga diqqat qilish orqali oʻquvchilarda tarixiy sharoit va ijtimoiy munosabatlarni baholash koʻnikma, malakalari shakllantiriladi. Jumladan, momoning “...koʻkragi ilma-teshik boʻlgan oʻgʻliga qarata Zamon otboqar yana bir necha bor oʻq uzarkan, u madad izlab, uylarning tuynuklarini yopib turgan qora pardalarga bir-bir koʻz tikdi, biroq u yerda sovuq sukutdan boshqa hech narsa koʻrinmas, zulmatga choʻkkan tuynuklar bu misli koʻrilmagan qotillikni jimgina tomosha qilib turardi” [6; 253-b.].

Bayna momo obrazi “shoʻro davri nasridagi aksar qahramonlar singari jamiyatdagi oʻzgarishlarga, xalq hayotidagi yangilanishlarga oʻz munosabatini bildiruvchi, oʻz faoliyati bilan tirikligini goʻzalliklar bilan burkovchi ijtimoiy faol shaxs emas. Unga oʻz hayotini yaratuvchanlik, bunyodkorlik faoliyati bilan boqiyashtirishga safarbar oʻktam ayol

xususiyati butkul yot [7; 46-b.]”. Ahamiyat qilinsa, ayolni ado qilgan musibat va g‘am-anduhlar yillar to‘fonida mushtdekkina qiyofa aks etgan jussasi-yu yuzini tilimlab bejagan ajinlarida iz qoldirgani ko‘zga tashlanadi. Bu dunyoda gaplashishga munosib odam yo‘qdek o‘zini odamlardan olib qochishi, har tong qo‘y-echkilarini daryo bo‘yidagi yulg‘unzorga haydab ketishi-yu kech tushgach, qurigan shoh-shabbalarni orqalab qaytishi lavhalari momoning tabiatiga singib ulgurgan odamovilik va ojizlik sifatlarida in’ikosini topadi.

Bayna momo obrazini texnologiya mazmuniga ko‘ra shunday tavsiflash mumkin:

<p><i>Qahramon xarakterining kuchli jihatlari:</i> yaqinlaridan judolik azoblariga bardosh bilan chidashi, alam va sitamlarini ichiga yutishi.</p>	<p><i>Qahramon xarakterining zaif tomonlari:</i> sirdoshi yo‘qligi, odamlarga ishonchsizligi, umr bo‘yi nafrat tuyg‘usi, qasos hissidan qutula olmagan, ta‘nalari sababli odamlar uni eslamay qo‘yishlari, o‘jarligi.</p>
<p><i>Imkoniyatlari:</i> eri va o‘g‘lining xotiralari bilan yashagani, talaba qizlar hayotiga yorug‘lik olib kirmoqchi bo‘lganlari, yangi avlodning iliq munosabatini qabul qilishi mumkinligi.</p>	<p><i>Xavf-xatar:</i> otboqarning doimiy qo‘rqitib, po‘pisa qilishlari.</p>

Asar yuzasidan quyidagicha savollar bilan murojaat qilinishi o‘quvchilarni qahramonlarning o‘zaro munosabatlari hamda ichki kechinmalariga o‘z tushunchalari, hayotiy kuzatishlari va tajribalari asosida fikr yuritishga yo‘naltiradi:

1. Voqealar rivojidan asar sarlavhasi va qahramonlarning nomlanishi sabablarini topishga urinib ko‘ring.

2. Asarda xalqimizning erkka tashnalik kayfiyati, adolat tantanasiga ishonchsizlik g‘oyasi qanday vositalar orqali ochib beriladi?

3. Voqealar rivojida ko‘pincha tersotaliklarning sukut saqlashi, voqyealarni jimgina kuzatishi lavhalari orqali qishloq ahli ko‘z oldingizda qanday qiyofada namoyon bo‘ldi?

4. Hikoyadan ko‘ngli mudroq odamlar ruhiyati va jamiyat psixologiyasi o‘rtasidagi bog‘liqlikni aniqlab tahlil qiling.

5. Yillar davomida qahramon qon-qoniga singib ulgurgan odatlarni illat deb bo‘ladimi?

6. Hissiz, o'zgalar dardi begona kimsalar amal qiladigan falsafa mohiyatining ramzlar orqali ochib berilishi, shaxsning parchalanishi sabablariga munosabat bildiring.

Olib borilgan ishlar asosida o'qituvchi adabiy qahramon, obraz, xarakter yoki tip kabi nazariy tushunchalarga ham izoh berishi mumkin. Xulosa qilganda, adabiy qahramonlar turmush tarzi, ichki kechinmalari, taqdiri tahlili orqali faqat insongagina xos eng nozik kechinmalar anglanishiga, iztiroblariga darddoshlik tuyg'ulari tarbiyalanishiga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston, 2017.

2. Богданова О.Ю. и др. Методика преподавания литературы. Учебник для студентов пед. вузов. – М.: Академия, 2002.

3. Burxonova F. Modern hikoyalarda shakl va uslub. Til. Ədebiet. Metodika. –T., MERIYUS, 2013.

4. Imomova G. Badiiy sintez imkoniyatlari // O'zbek tili va adabiyoti. –T., 2012, №1.

5. Nazar Eshonqul. Mendan "men" gacha: adabiy-tanqidiy maqolalar to'plami. –T.: Akademnashr, 2014.

6. Nazar Eshonqul. Yalpiz hidi. – T.: Sharq, 2008.

7. Matyoqubov S. Nazar Eshonqul hikoyalarida ijodiy individuallik // O'zbek tili va adabiyoti. –T., 2011. № 5.

8. Safo Matjon. Maktabda adabiyotdan mustaqil ishlar. – T.: O'qituvchi, 1996.

BOSHLANG'ICH SINFDAGI ONA HAQIDAGI ASARLARNI O'RGANISH

Adiba Botirova, Alisher Navoiy nomidagi ToshDO'TAU katta o'qituvchisi, f.f.d.(PhD)

Mahliyo Ahmedova, Navoiy davlat pedagogika instituti 2-bosqich magistri

Abu Ali ibn Sino "Tib qonunlari" asarida yosh bolalarni tug'ilganidan boshlab voyaga yetgunicha ma'lum tartibda tarbiyalab borish lozimligini aytadi. Maktabda bolalarni qanday va qay usulda o'qitish haqida ham muhim fikrlarni olg'a suradi. U bolalarni yakka tartibda o'qitishdan ko'ra jamoa tartibida o'qitishni maqul deb biladi va bu

MUNDARIJA

KIRISH. Qozoqoy Yo‘ldosh. Zamonaviy filologik ta’limning yetakchi tamoyillari.....	3
GLOBAL TA’LIM VA MILLIY METODIKA	
Iqbol Mirzo. Mahmud Koshg‘ariy “Devonu lug‘atit-turk” asarining xalqaro miqyosda o‘rganilishi.....	9
Raupova L.R. Innovatsion faoliyat: ta’lim tizimida innovatsion jarayonni rivojlantirish.....	13
Nusratullo Jumaxo‘ja. Adabiyot darsliklarida Navoyi g‘azallari tahlili muammolari.....	17
Qozoqoy Yo‘ldosh. Qiyoslash – tahlil samaradorligini oshirish usuli.....	26
Zulxumor Mirzayeva. Badiiy asar tahlilida o‘quvchi faolligini oshirish muammosi.....	35
Jumanazar Abdullayev, Madina Abduqodirova. Oliy til ta’limida bir bosh bo‘lakli gap sintaksisini o‘qitishga doir mulohazalar.....	41
Gulnoza Jo‘rayeva. O‘zbek bolalar adabiyotida hajviylikning shakliy izlanishlardagi badiiy – estetik ahamiyati.....	47
Nilufar Abduraxmonova. Til pedagogikasida o‘zbek tili ta’limiy korpusining ahamiyati.....	51
Muhayyo Ismoilova. Ijodkor tarjimayi holini o‘rgatishda o‘quvchi yosh xususiyatlarini hisobga olish.....	56
Dilnoza Jamoliddinova. Pirimqul Qodirovning “Olmos kamar” romanida qo‘llangan terminlarning lingvopoetikasi.....	61
Matluba Jabborova. “Ravzat us-safo”da Jamshid talqini.....	63
Faridaxon Tursunova. Hajviyot ilmi haqida Abdulla Qodiriyning nazariy qarashlari.....	67
Екатерина Ширинова, Зулфира Азаматова. О развитии банковско-финансовой терминологии узбекского языка.....	70
Yusuf Hojiyev. “Alpomish” dostonida qo‘llangan shaxs ma’naviy sifatlarini ifodalovchi leksemalarning ideografik bog‘lanishi.....	74
Oqila Abdullayeva. Xorijiy tillarni o‘qitishda korpusning ahamiyati.....	82
Шохсанам Файзиева. Методика преподавания русского языка в узбекских классах.....	85
Dilrabo Odilova. Yuksak ideallarga intilgan ko‘ngil.....	87
Hakima Jo‘raqo‘ziyeva. Qo‘shma otlarning evalutsion taraqqiyoti..	90

Oqila Akbarova. Muhammad Yusuf ijodida vatanparvarlikning ulugʻlanishi.....	95
Sevinchoy Yoqubova. Lirik asarlarni oʻrganishda vizual materiallardan foydalanish.....	97
Nilufar Kadirova. Reseptiv estetika xususida ayrim mulohazalar....	103
Diyora Qodirova. Ingliz va oʻzbek tillaridagi maqollarning lingvokulturologik xususiyatlari.....	108
Gʻiyos Doʻstmurodov. Sheʼriyatda yangi soʻzlar va ularni oʻrganishga doir ayrim mulohazalar.....	111
Grebenyuk Martin. Modern approaches to teaching literature: imaginative literature as an aspect of youth development.....	115
ONA TILI VA OʻZBEK (DAVLAT) TILINI OʻQITISH MASALALARI	
Rustam Yoʻldoshev. Ona tili taʼlimida gapda eganing mavqeyini tiklaylik.....	118
Muhayyo Hakimova. Nom koʻchish turlarini oʻqitish masalasiga doir mulohazalar.....	122
Tursunoy Yusupova. Yil boshida takrorlash darslarining sathlararo uzviylikni taʼminlashdagi oʻrni.....	126
Iroda Azimova. Ona tili boʻyicha savodxonlik kurslarida kommunikativ yondashuvni qoʻllash.....	130
Nargiza Ahmedova. Oʻzbek tili taʼlimida uzviylik va uzluksizlik...	136
Hoshimjon Ahmedov. “Oʻzbek tili” darsliklarini takomillashtirish boʻyicha mulohazalar.....	140
Gʻofir Hamroyev. Zamonaviy ona tili taʼlimida oʻquv topshiriqlarining oʻrni.....	145
Klaraxon Mavlonova. Oʻquvchilarda matnni oʻqib tushunish malakasini shakllantirish.....	149
Odinaxon Saidaxmedova. Til oʻzlashtirishda produksiyani aniqlash mezonlari.....	155
Sanobar Kuldasheva. Ona tilini oʻqitishda videodarslardan foydalanish xususida.....	157
Shahlo Murodova. Oʻquvchilarda mumtoz matnlar orqali oʻqish savodxonligini rivojlantirish.....	160
K.M. Rajapova “Ona tili” darsliklari mazmunidagi nutqiy koʻnikmalarni rivojlantiruvchi oʻquv materiallar tahlili.....	164
Nilufar Adizova. Oʻzbek tili darslarini innovatsion metodlar asosida tashkil etish.....	167

Yulduz Atadjanova. Ona tili ta'limi tizimida innovatsion texnologiyalarning o'rni.....	171
Nasiba Sabirova. Ona tili va adabiyot fanlarini o'qitishda ta'lim samaradorligini oshirish usullari.....	173
Gulruh Bahodirova, Yekaterina Shirinova. Ona tili darslarni tashkil etishda o'qituvchi mas'uliyati.....	176
Aziza Murodova. Eshitib qabul qilishda matnda ifodalangan ma'lumot dekodlanishining tajribaviy tadqiqi.....	179
Shohsanam Abduraimova. Badiiy matnlar sarlavhalarida implikasiyaning ifodalanishi.....	185
Gulchiroy Muhiddinova. Kommunikativ akt va muloqot jarayoni...	188
Feruza Sharopova. Matn o'qish ko'nikmasining psixologik, pedagogik va psixofiziologik asosi.....	191
Qobiljon Abdurasulov. Fikrni og'zaki bayon qilish ko'nikmasining psixologik asosi.....	197
Jumanazar O'rozov. Tilshunoslikda nom (neym) yaratish uslubi.....	201
Ma'rifat Xaydarova, Matluba Rayimjonova. Ona tili darslarida matnni o'qib tushunish mashg'ulotlarida topshiriqlardan foydalanish.....	206
Ilmira Usmonova. Matnlarni qiyoslash – samarali usul.....	209
Nilufar Xakimova. O'qish savodxonligini shakllantirish va rivojlantirishning muhim omillari.....	212
Gulmira Haydarova. Multimediya vositalari yordamida o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini o'stirish.....	215
Saida Setimova. Ona tili darslarida nutq o'stirish usullari.....	217
Kimyoxon Egamqulova. Ona tili darslarida interfaol metodlardan foydalanish.....	221
Dilobar Bozorova. O'zbek tili darslarida samaradorlikni oshirish usullari.....	234
Mehriniso Qo'ldosheva. Ona tili va adabiyot darslarida zamonaviy axborot texnologiyalardan foydalanish.....	218
Muhayyoxon To'xtaboyeva. O'quvchilarni punktuatsiya bilan tanishtirish usullari.....	230
Shoiraxon Ergasheva. Ona tili darsligi – asosiy ta'lim vositasi.....	233
Mohigul Esanova. 5-sinf o'quvchilarining yozma nutqini baholash mezonlari.....	235

**ADABIYOT FANINI O‘QITISHDA ZAMONAVIY
YONDASHUVLAR**

Safo Matchonov. Beg‘ubor tuyg‘ular talqini.....	241
Qunduzxon Husanboyeva. Boshlang‘ich sinflar adabiy ta‘limining o‘ziga xos xususiyatlari.....	245
Roza Niyozmetova. Adabiyotda ijtimoiy munosabatlar masalasi....	253
Xurshida Xamrakulova. Adabiy ta‘limda ertaklarni tahlil qilish usullari.....	256
Marg‘uba Abdullayeva. “Dasht-u dalalarda” hikoyasini o‘qitishda interaktiv metodlardan foydalanish.....	264
Husnigul Jo‘rayeva. Husayniy ijodi turk olimlari talqinida.....	269
G‘afur Eshmanov. Mujrim – Obidning badiiy san‘atlarga e‘tibori va foydalanish usullari.....	273
Nasiba Sabirova. Adabiyot darslarida o‘quvchilarni asar tahliliga o‘rgatish usullari.....	277
Saodat Kambarova. Adabiy ta‘limda shaxs muammosi tadqiqi.....	279
Adiba Botirova, Mahliyo Ahmedova. Boshlang‘ich sinfda ona haqidagi asarlarni o‘rganish.....	285
Oydin Ametova. “Qutadg‘u bilig” asarini o‘rganish usullari.....	287
Shahnoza Raxmonova. Maktabda ruboiy vaznlarini o‘rgatish xususida.....	293
Oqila To‘raqulova. Adabiy tahlil o‘quvchilarda mutolaa madaniyatini rivojlantirish vositasi sifatida.....	297
Zamira Ayimbetova. I.Yusupov asarlarining ijtimoiy-siyosiy va badiiy manbalari.....	302
Dilfuza Zaripova. Yusuf Xos Hojibning “Qutadg‘u bilig” asarini ta‘lim bosqichlarida o‘rganish.....	305
Mohigul Fozilova. “So‘nggi saboq” sabog‘i.....	309
N.Polvanova. Alisher Navoiy ijodini o‘qitishda uy vazifalarining o‘rni.....	313
Iroda Ishonxanova. Adabiyot darslarida lug‘at bilan ishlash.....	316
Intizor Raximova. “O‘qish kitobi” darsliklaridagi o‘quv materiallarini muammoli ta‘lim asosida o‘rganish.....	320
Azamat Xudoyberganov. Bolalar adabiyoti – so‘z san‘ati va tarbiya vositasi.....	325
Abdug‘ani Nasriddinov. Adabiyotda vulgar sotsiologizmnining namoyon bo‘lish omillari.....	328
Orifa Xudayberdiyeva. O‘zbek milliy lisoniy tasvirida “axloq” kategoriyasi.....	333